

'Moeten wij onze natuur opofferen aan melk

■ PEILING

Door Jeroen Scharroo en Gert van Maanen

Sinds 1 april is het melkquotum in Nederland afgeschaft, maar in aanloop daarnaartoe breidden Nederlandse melkveehouders in de afgelopen acht jaar hun veestapel al flink uit. De gevolgen werden duidelijk toen het CBS op 21 mei mestproductiecijfers produceerde: de fosfaatproductie van de melkveesector is afgelopen jaar opnieuw hard gestegen. Staatssecretaris Sharon Dijksma wil dat de sector zelf maatregelen neemt. Vooralsnog zijn er drie opties genoemd: dierquota, fosfaatrechten per bedrijf of een begrenzing van melkproductie per dier of per bedrijf. *Bionieuws* won alvast advies in.

Geert Laugs, directeur Compassion in World Farming Nederland:

'Wij pleiten voor maximering van melkproductie per dier. Om spraakverwarring te voorkomen: dat betekent een maximum stellen aan de hoeveelheid melk die een koe per jaar produceert. De melkproductie per dier is in de afgelopen decennia heel hard omhoog gegaan. In de jaren vijftig was het gemiddelde zo'n 4.000 liter per jaar, nu gaat dat naar 8.000 liter. Dat zorgt voor allerlei welzijnsproblemen bij dieren, zoals uierontsteking en onnatuurlijk grote uiers die koeien soms zelfs beletten normaal te lopen. Bovendien hangt de hele intensieve manier van produceren ook samen met het binnen houden van dieren; op gladde en

harde vloeren krijgen koeien ook weer eerder pootproblemen. 'Koeien minder laten produceren door ze minder krachtvoer te geven en in de wei te laten lopen zou een deel van die welzijnsproblemen oplossen. Koeien houden het daardoor ook langer vol, dus het kan zelfs economisch interessant zijn. Misschien zou je nog naar minder dan die 4.000 liter per jaar moeten: van oorsprong is een koe natuurlijk helemaal niet gemaakt om zoveel melk te geven.'

Siemen van Berkum, onderzoeker Internationaal beleid van landbouweconomisch instituut LEI van Wageningen UR:

'In april hebben we een verkenning gemaakt wat afschaffing van de melkquotering betekent voor de Nederlandse melkproductie. De verwachting is dat de productie gaat groeien. Als je daar geen milieuwetgeving tegenover zet, zal ook de milieubelasting stijgen. Een plafond instellen voor de mestproductie is een optie en daarvoor is fosfaatgehalte de meest logische maat. Het bedrijfsleven is natuurlijk niet zo gecharmeerd van een mestboekhouding, noch van beperkingen, dus daar gaat politiek nog flink over gesteggeld worden.

'Er zijn binnen Nederland grote regionale verschillen: meer koeien in het veenweidegebied is minder schadelijk dan meer koeien op de zandgronden, omdat mest daar makkelijker uitspoelt en in grondwater terecht komt. Maar om melkveehouderij regionaal te verbieden krijg je niet veel handen op elkaar.

Het opkrikken van melkproductie bedreigt het welzijn van koe en natuur.

Menno Schilthuizen vindt de gaai Vlaams

COLUMN

In Groot-Brittannië brachten afgelopen week een kwart miljoen mensen hun stem uit voor de verkiezing van de nationale vogel. Het werd, met 34 procent van de stemmen, het roodborstje. *'Territorial, chippy and punches above its weight'*, zo werd het karakter van het diertje samengevat door de organisatie van de verkiezing, daarmee onderstrepend waarom juist deze vogelsoort het Britse volkseigen zo treffend zou belichamen.

Maar de Nederlandstalige media die over de verkiezing berichtten, zaten gelijk met een probleem. De officiële naam van *Erithacus rubecula* is namelijk sedert enkele jaren niet langer het verkleinwoord roodborstje, maar het neutralere 'roodborst'. Ook andere vogelnamen werden de afgelopen jaren gederomantiseerd. Zo mogen we het winterkoninkje (op de vierde plaats in Groot-Brittannië) niet langer zo noemen, maar heet-ie gewoon winterkoning – ook al weegt het beestje slechts 10 gram schoon aan de haak. De Vlaamse gaai mag niet langer geassocieerd worden met onze zuiderburen en heet nu gewoon 'gaai'. En woudaapje is woudaap.

Hans Dorrestijn wond zich er drie jaar geleden al over op. Want er is nogal een verschil tussen woudaapje en woudaap. Bij de eerste naam denk je meteen aan het kleine, lichtvoetige rietklauterregertje dat het beest ook daadwerkelijk is, terwijl we 'woudaap' eerder associëren met een bruuut uit het riet aanstormende King Kong. En daar ligt dan ook de crux. Voor biologen is er niets 'officieels' aan die Nederlandse namen. De wetenschappelijke, Linneaanse naamgeving, die is internationaal, officieel en in strakke regels vevat. Geen vogelorganisatie die daar naar eigen goeddunken een

politiek correct sausje over kan gooien. Als de Vlaamse gaai *Garrulus belgicus* had geheten dan was daar helemaal niets aan te doen geweest.

Maar de Nederlandse vogelnamen hebben geen status, hoe graag de 'vogelbobo's' (om met Dorrestijn te spreken) ons ook anders zouden willen doen geloven. Buiten onze krappe taalgrenzen zijn ze sowieso betekenisloos. En dus kunnen we wat mij betreft naar hartenlust spelen met de beschikbare namen. Dus ga gerust je gang als je de roodborst gewoon weer roodborstje wilt noemen. Sterker nog:

We associëren 'woudaap' eerder met een bruuut uit het riet aanstormende King Kong

dankzij de recente herdruk van *De Nederlandsche Vogelen* hebben we er weer een heerlijk assortiment Oudhollandse namen bij om uit gaan putten. Wil je de Vlaamse-gaaidiscussie omzeilen? Dan noemen we hem in navolging van Sepp & Nozeman weer beemer. Voor mierenjager in plaats van draaihals valt ook wel wat te zeggen. En zelf ben ik van plan om aalscholwers van nu af aan waterraven te gaan noemen. Lekker puh.

Menno Schilthuizen is onderzoeker bij Naturalis Biodiversity Center en heeft wel eens een kleine hertog gezien.

voor China?'

'Nederland en Noordwest-Europa zijn in wereldperspectief qua klimaat en economische omstandigheden juist gunstige gebieden voor de melkveehouderij. Het is ook logisch dat bij het afschaffen van de melkquota de melkproductie binnen Europa naar het noordwesten verschuift. Ook in landen als India en Argentinië stijgt de melkproductie. Buiten Europa heeft alleen Canada een systeem van melkquota. Maar het dient daar een heel ander doel: voorkomen dat de melkveehouderij zich in enkele staten concentreert.'

'We roepen als ecologen al veertig jaar dat het Europese landbouwbeleid moet vergroenen'

Albert Beintema, oud-vogelonderzoeker van Alterra en auteur van De Grutto in de vogelboekenserie van Atlas Contact:

'Het afschaffen van de melkquotering vormt zeker een extra bedreiging voor wat er nog aan natuur is in weidelandschappen. Waar ik niks van begrijp en weinig over lees is dat politici mogen claimen dat er weer een markt is voor melk. Dat is een schijnmarkt: in Europa subsidiëren we iedere melkveehouder met 30.000 euro, alleen om boer te blijven. De hele infrastructuur van polders en waterschappen houden we in stand met gemeenschapsgeld. Vervolgens betalen we als consument niet een paar kwartjes voor een pak melk, maar moeten we veel meer ophoes-

ten. 'De markt voor melk ligt in China en daar moeten wij onze natuur aan offeren? Ons landschap is al verpauperd. Nederland staat als klein land op de tweede plaats in de lijst van exporteurs van landbouwproducten. Dat kan alleen omdat we ook op de tweede plaats staan op de lijst landen die bereid zijn hun biodiversiteit op te offeren. Alleen Malta, waar ze iedere overvliegende trekvogel aan flarden schieten, staat nog iets hoger. We zijn al 40 procent van onze biodiversiteit kwijtgeraakt. Bij weilanden is de situatie het ergst, we hebben bijvoorbeeld al 95 procent van onze veldleeuwvinken verloren. 'De grutto is slechts symbool van de teruggang. Slechts 5 tot 10 procent van de gruttojongen in nesten overleeft de toename aan koeienpoten en maaimachines. We roepen als ecologen al veertig jaar dat het Europese landbouwbeleid moet vergroenen, maar leggen het af tegen de landbouwlobby. Het is niet zo moeilijk: stel bijvoorbeeld als voorwaarden aan inkomenssteun dat boeren op 10 procent van hun grond iets leuks voor de natuur moeten doen.'

Jan Dijkstra, onderzoeker leerstoelgroep Diervoeding, Wageningen Universiteit:

'Als je even veel of meer melk wilt produceren, is in wezen de enige manier om op korte termijn minder fosfaat in het milieu terecht te laten komen via de voeding. Dat is eigenlijk bijna alleen te bereiken via krachtvoer. Bij melkvee bestaat gemiddeld 50 procent van het rantsoen uit gras

of graskuil. Aan het fosforgehalte van gras kun je weinig doen. Snijmaïs bevat gemiddeld half zoveel fosfor als gras, maar is ook lager in eiwit. Dat betekent dat je dat moet bijplussen in krachtvoer. Maar eiwitrijk krachtvoer bevat meestal ook meer fosfor. Ik vind wel dat Nederlandse melkveehouders gemiddeld nog wat hoog in het eiwit zitten; het kan ook minder. Als ze daarmee omlaag durven, is er dus winst wat betreft fosfor te halen.

'Anders moet je je volledig op krachtvoer richten. Het probleem is alleen dat grosso modo ingrediënten die laag in fosfor zijn, ook duurder zijn. Voorbeelden zijn aardappelvezels, melasse en bieten- en citruspulp. De marges voor veehouders zijn klein: die extra krachtvoerkosten zullen ze dus merken. Maar omdat mest minder fosfor bevat als het voer lager in fosfor is, kan een behoorlijk aantal melkveehouders zo wel besparen op mestafzetkosten.

'Drie jaar geleden heeft de melkvee-sector al vrijwillig een maximum ingesteld voor fosfor in veevoer. Een prima beslissing. Vanaf 1 juli gaat dat maximum nog verder omlaag. Dat moet ook wel, anders gaat het helemaal mis qua fosfaatproductie. 'Het kuilvoer dat koeien nu eten is geproduceerd in 2014. Toen was er een groeizaam voorjaar, daardoor zat er meer fosfor dan gemiddeld in het gras. Dit voorjaar was kouder: dat zullen veehouders volgend jaar gaan merken. De kunst is dan om het lagere fosforgehalte niet meteen te gaan bijplussen: koeien hebben niet zo snel een fosfortekort.'

BRIEVEN brieven@bionieuws.nl

Crowdfunding vogelzoeksite

De vogelzoeksite www.welkevogelisdit.nl gaat uitbreiden met Europese vogelsoorten. U kunt via crowdfunding de uitbreiding steunen, zodat alle achthonderd Europese vogelsoorten gemakkelijk te vinden zijn. U ziet een prachtige vogel maar hebt geen idee wat het is. Dankzij de site www.welkevogelisdit.nl hoeft u niet meer te twijfelen aan wat u gezien hebt. Gemakkelijk en snel kun is op te zoeken om welke vogel het gaat. U kunt alle vogels vinden die in Nederland algemeen voorkomen. Daaraan was blijkbaar grote behoefte; al meer dan honderdduizend mensen bezochten de site en konden vaststellen welke vogel ze hebben gezien.

Van jongs af aan ben ik een enthousiaste vogelkijker. Ik merkte steeds meer dat mensen het ontzettend leuk vinden om naar vogels te kijken, maar geen idee hebben wat ze zien. Vogelboeken zijn niet altijd een oplossing; men moet lang bladeuren om bij de juiste soort uit te komen. Een jaar geleden heb ik mijn baan opgezegd om me fulltime te kunnen wijden aan een droom; iedereen moet makkelijk kunnen vaststellen welke vogel hij of zij gezien heeft. Zodat vogels kijken nog leuker wordt. De site www.welkevogelisdit.nl kon ik met hulp van vrienden en eigen geld bouwen. Ik ben nu toe aan de volgende stap; een uitbreiding met alle Europese vogelsoorten. Dat betekent een verdubbeling van het aantal vogelsoorten. Ook ga ik de site

verbeteren. Ik wil duidelijker uitlegen hoe u de kenmerken van vogels kunt invoeren en waar u op moet letten. Ook komen er kaartjes van landen zodat het mogelijk is te kiezen voor vogelsoorten in een bepaalde regio van Europa. Kortom, de site wordt beter, mooier en uitgebreider. Het kost 6.000 euro om de site te kunnen aanpassen en het aantal soorten te verdubbelen. Doe mee en steun de uitbreiding naar een Europese site. Bezoek de website www.crowdfundingvoornatuur.nl/Stichting-Welke-Vogel-is-dit en vlieg met me mee.

Gerard Brinkman,
Castricum

Rectificatie

In *Bionieuws* van 6 juni zijn enkele storende fouten gesloten. In de signalering van het boek *Jelle's weekdieren* staat dat dit boek van Jelle Reumer is uitgegeven door Uitgeverij Atlas, maar dat moet Uitgeverij Lias zijn. Ook klopt het niet dat er maar één mollusk in het boek staat: naast de zeekat zijn namelijk ook de naaktslak en de tuinslak opgenomen, en ook gastropoden behoren natuurlijk tot de weekdieren. Verder staat in het bericht over nepeieren uit de 3D-printer dat deze eieren zijn uitgetest in nesten van roodborstjes. Het gaat hier echter om de roodborstlijster (*Turdus migratorius*), die door Amerikanen *robin* wordt genoemd. De redactie betreurt deze onzorgvuldigheden.

AGENDA agenda@bionieuws.nl

Nachtvlinders in het Kempen-Broek
20 juni, Picknickbank Wijffelterbroek, Weert

Nachtvlinderenacht in het Wijffelterbroek en de Graus op de grens tussen Altweeterheide en het Vlaamse Bocholt, georganiseerd door ARK Natuurontwikkeling www.ark.eu

Waarom lust je dat niet?

21 juni, Museum Boerhaave, Leiden
MuseumJeugdUniversiteit met eetpsycholoog Anita Jansen (UM) www.museumjeugduniversiteit.nl

Waarom zweet ik als ik sport?

21 juni, Universiteitsmuseum, Utrecht
MuseumJeugdUniversiteit met inspanningsfysioloog Tim Takken (UMC Utrecht) www.museumjeugduniversiteit.nl

Stretching the Interface of Life

21-24 juni, MECC, Maastricht
Rhizosphere 4 Conference www.rhizo4.org

Biomimicry

22 juni, Botanische tuinen-UU, De Uithof-Utrecht
Introductieworkshop www.biomimicrynl.org

Fish Passage

22-24 juni, Oosterpoort, Groningen
International conference on river connectivity best practices and innovations, Fish Passage 2015 fishpassage.umass.edu

Op jacht naar de minimale cel

24 juni, Trippenhuis-KNAW, Amsterdam
KNAW-symposium met lezing The Origins of Cellular Life van moleculair bioloog en Nobelprijswinnaar Jack Szostak (Harvard University, Boston, USA) en o.a. bijdragen van moleculaire biofysica Cees Dekker (TUD) en biochemicus Bert Poolman (RUG) www.knaw.nl

Voeding & Biodiversiteit: bijendiner

24 juni, Landgoed Op Hodenpijl, Schipluiden
Lezingen- en debatavond in de serie Van Hollandse Bodem, met 8ste BIJendiner, Honey Highway en opening BIJenfarm, o.l.v. Felix Rottenberg www.ophodenpijl.nl

Biomimicry in de Praktijk

25 juni, Warehouse Interface, Scherpenzeel
Symposium over de toepassing van biomimicry www.biomimicrynl.org

Cashen met een kas

25 juni, WUR Glastuinbouw, Bleiswijk

Tropische vlinders

t/m 20 september, Botanische Tuinen UU, De Uithof-Utrecht
Tropisch vlinderfestival www.uu.nl/NL/BotanischeTuinen

Innovatiemiddag Cashen met een kas: sturen van planten voor aantrekkelijke ingrediënten www.wageningenur.nl

BioScience

25 juni, Gorlaeus Lab-UL, Leiden
Van Leeuwenhoek Lecture by molecular cell bioengineer Doug Lauffenburger (Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, USA)

bsi.science.leidenuniv.nl

Artificiële intelligentie gevaarlijk dichtbij?

25 juni, Cafe CREA, Amsterdam
Cafe Scientifique www.cafescientifique.nl

Indicatorsoorten

25 juni, NS-Station Castricum
VVM Fietsexursie, met een expert van PWN naar de wereld van de indicatorsoorten www.vvm.info/?pid=main&id=992

Liefdesliederen in de microcosmos

25 juni, Heerenstraattheater, Wageningen
Avond waarop wetenschap, film en live jazz samensmelten; jazztrio Silent Live voorziet de film Microcosmos live van een nieuwe soundtrack, ingeleid door entomoloog Marcel Dicke (WU) www.heerenstraattheater.nl

Eems-Dollard

25-26 juni, locatie nog niet bekend
14e Symposium van de Waddenacademie www.waddenacademie.nl

Healthy Living

25-27 juni, MECC, Maastricht
European Congress of Epidemiology www.healthyliving2015.nl

Correlative Light Electron Microscopy

25-30 juni, Cell Microbiology Core-UU, Utrecht
Advanced Course from specimen to fluorescent image to immunolabeled ultrathin section www.cellbiology-utrecht.nl

Towards recreating a prebiotically plausible protocell

26 juni, Applied Sciences-TUD, Delft
Hot Topics in Bionanoscience-course for PhD-studentes with molecular biologist and Nobel Prize-winner Jack Szostak (Harvard University) & molecular biophysicist Cees Dekker (TU Delft) casimir.researchschool.nl

Origins of Cellular Life

26 juni, Faculteit Industrieel Ontwerpen-TUD, Delft
Kavli Colloquium by molecular biologist and Nobel Prize-winner Jack Szostak (Harvard University) bn.tudelft.nl

Bescherming Knoflookpad

27 juni, De Meent, Nuland
Landelijke Dag en Symposium van de Projectgroep Knoflookpad Nederland, www.natuurbalans.nl

[meer agenda@bionieuws.nl](http://meeragenda@bionieuws.nl)